

ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ЗДОБУВАЧІВ ДУАЛЬНОЇ ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ

Глобальні зміни всіх сфер сучасного життя провокують модернізацію освітніх реформ, де особливк місце посідає дуала освіта. На думку провідних вітчизняних науковців (С. Д. Максименко, О. О. Євдокімова В. Г. Панок та інші) перспективи інтеграції української системи освіти й української економіки до міжнародної, зокрема – європейської системи розподілу праці, а також зростання рівня конкуренції та комерційного чинника в діяльності освітньої системи обумовлюють нові потреби сучасної вищої освіти. По-перше, потребу в максимальному наближенні результатів освітнього процесу до вимог професійної практики (ринку праці, економіки, виробництва). По-друге, потребу в доповненні змісту професійної освіти психолого-педагогічними засобами розвитку її суб'єктів у відповідь на зміни соціально-економічної реальності [3]

Основною метою впровадження елементів дуальної форми навчання в Україні є усунення основний недолік традиційних форм і методів навчання майбутніх кваліфікованих робітників – розрив між теорією і практикою, освітою й виробництвом та підвищити якість підготовки кадрів з урахуванням вимог роботодавців в рамках організаційно-відмінних форм навчання.

Практика впровадження дуальної системи навчання в освітній процес довела такі переваги перед традиційною моделлю освіти: дуальна освіта покликана усунути основні недоліки традиційних засобів і методів навчання; дуальна система зводить нанівець розрив між теоретичною і практичною частиною навчання; знайомство студентів із корпоративною етикою підприємства, його особливостями на етапі отримання освіти; висока мотивація студентів до отримання теоретичних знань і набуття практичного досвіду роботи; у дуальній системі підготовки фахівців ЗВО враховує всі вимоги, що пред'являються підприємствами до майбутніх працівників; зацікавленість керівників підприємств у високоякісному теоретичному і практичному навчанні свого працівника [1].

Перерахувавши позитивні сторони дуальної системи освіти, розглянемо її недоліки: поряд із мотивацією на підприємстві може погіршуватися рівень якості освіти; навчальні програми освітніх організацій не завжди підтримують сезонну послідовність виконуваних робіт на підприємстві; освітня організація часом не встигає вчасно надати необхідний підприємству навчальний матеріал; неготовність підприємств приймати нових фахівців через відсутність вільних робочих місць; через нестачу фінансових ресурсів підприємства змушені заробляти кошти на освіту через підвищення ціни на вироблений ними продукт [4].

Таким чином, незважаючи на наявні мінуси, дуальна система навчання компетентних, висококваліфікованих, затребуваних на ринку праці випускників закладів вищої освіти, має явну перевагу в порівнянні з традиційною системою підготовки фахівців. Дана модель навчання є дуже привабливою в навчальних закладах професійної освіти, проте необхідно вірно отримувати користь дуального навчання в суспільстві з належним урахуванням соціально-економічного становища, розвитку міжнародних інтеграційних процесів у освіті, існуючих нормативних документів і менталітету в соціумі.

Дієвість освітніх реформ значною мірою залежить від ефективності їх психологічного забезпечення, адже саме психологічна служба спроможна визначити рівні й особливості індивідуального розвитку здобувачів освіти та застосовувати інструменти корекції його змісту і напрямів у освітньому процесі. Такі аргументи є підставою для розроблення нової концепції психологічного супроводу освітніх реформ у діяльності психологічної служби на найближчі роки (2021– 2025). Згідно листа Міністерства освіти та науки України Про забезпечення психологічного супроводу учасників освітнього процесу, одним із важливих пріоритетів в діяльності закладів освіти є забезпечення психологічного комфорту здобувачів.

Термін «психологічний супровід» у сучасній психологічній літературі трактується досить широко. Крім того, у науковій і методичній літературі не існує однозначного підходу у визначенні цілей і завдань психологічного супроводу, його змісту.

Багато дослідників відзначають, що супровід передбачає підтримку природних реакцій, процесів і станів особистості. Більше того, успішно організований соціально-психологічний супровід, на їхню думку, відкриває перспективи особистісного росту, допомагає дитині увійти в ту «зону розвитку», яка поки ще їй недоступна (О. Обухова).

З погляду Е.Зеєр, психологічний супровід професійного становлення особистості – це складова частина професійного становлення особистості, що полягає в психологічній допомозі у подоланні труднощів професійного життя, корекції деструктивних тенденцій розвитку криз, стагнацій, конфліктів, деформацій), підвищенні адаптованості фахівця до соціально - економічних й технологічних змін, розвитку в нього позитивної професійної перспективи. До основних факторів, що формують професійний шлях особистості Д. Сьюпер відносить навчання і психічний розвиток дитини.

Професійне становлення особистості - як процес прогресивної зміни особистості під впливом соціальних втручань, професійної діяльності й власної активності, спрямованої на самовдосконалення й самоздійснення.

Серед західних теорій слід виділити теорії професійного розвитку, орієнтовані на вивчення процесу вибору професії. Представники цього походу, Х.Томе, Г.Рис, П.Циллер описують професійний вибір як систему орієнтувань особистості в різних професійних альтернативах і прийняття на цій основі рішення.

На думку О. Казакової, супровід – це складний процес взаємодії супроводжувача і супровідного, результатом якого є рішення й дія, що веде до прогресу в розвитку супроводжуваного. Не менш важливо й те, що суб'єктом або носієм розвитку дитини є не тільки вона сама, але і її батьки та педагоги. Позиція супроводу – позиція «на стороні дитини». Це цілісний процес допомоги дитині, її родині й педагогам, в основі якої лежить збереження максимуму волі й відповідальності суб'єкта розвитку за вибір рішення актуальної проблеми; мультидисциплінарний метод забезпечуваний єдністю зусиль педагогів, психологів, соціальних і медичних працівників; органічна єдність діагностики проблеми й суб'єктного потенціалу її розв'язання, інформаційного пошуку можливих шляхів вирішення, конструювання плану дій і первинна допомога в його здійсненні; допомога у формуванні орієнтаційного поля, де відповідальність за дії несе сам суб'єкт розвитку [2].

Важливість здійснення психологічного супроводу здобувачів дуальної форми навчання обумовлена підвищенням рівнем стресогенності ситуації у зв'язку з поєднанням освітньої та виробничої діяльності, а формування стресостійкості та адаптаційних можливостей виступають запорукою успішності здійснення навчання. Важливими пріоритетами роботи психологічної служби ВНЗ є сприяння підтримці психічного здоров'я, пізнавального інтересу й розкриттю індивідуальності здобувачів, а також корекція різного роду ускладнень у їхньому професійному становленні, самоздійсненні й розвитку. Однак головним напрямом роботи фахівцями визнається психологічний супровід особистісно-професійного розвитку здобувачів дуальної форми навчання. Психологічний супровід здобувача виступає як цілісний, безперервний процес діагностики, аналізу, формування й корекції розвитку мотиваційно-сміслової, комунікативної та пізнавальної сфер особистості, який потрапляє в поле діяльності працівників психологічної служби.

Список використаних джерел

1. Дрозач М. І. Розвиток професійного навчання кадрів на виробництві в контексті зарубіжного досвіду. Наука та інновації. 2008. Т. 4. № 3. С. 88-94.
2. Панок В.Г. КОНЦЕПЦІЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ОСВІТНІХ РЕФОРМ У ДІЯЛЬНОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ Вісник НАПН України, 2020, 2(1).
3. Психологія вищої школи : підручник / О. І. Власова, В. А. Семиченко, С. Ю. Пашенко, Я. Г. Невідома / за ред. О. І. Власової. – К. : ВПЦ "Київський університет", 2015. – 405 с.
4. Яремко Р. Теоретичний аналіз дуальної системи освіти. - Теорія контрольності та актуальні проблеми сучасної психології: матеріали наукових читань, присвячених 115-й річниці від дня народження Ярослава Івановича Цурковського - відомого українського вченого-психолога, громадського діяча (20 лютого 2020 р., м. Львів). Львів, 2020. – С. 89-93.